

Уважаеми колеги и читатели, списание „Социална медицина“ в продължение на две десетилетия публикува на страниците си отделни статии по проблемите на зависимостите: най-вече на зависимостта от тютюнопушене и алкохолни напитки (К. Миленков, Г. Котаров, Н. Василевски, Г. Цолова, М. Петкова, М. Тодорова и др.) и за употребата на наркотици (Ф. Лазаров, Р. Седефов, Г. Василев, Ал. Канчелов, М. Василев, Цв. Райчева, В. Богданова, А. Любенова, Цв. Търпоманова и др.). В този брой на сп. „Социална медицина“ не присъстват материали за употребата на алкохолни напитки и тютюнопушене. За тях е писано повече. При това има вече и по-осезателна законова намеса, но въпреки това в обществото и дори сред медицинската общност има толерантност към проблемната им употреба. Сега поставяме фокус върху наркотиците, защото България се изправя пред един разрастващ се социално-здравен проблем – „проблемът за зависимости към психо-активни вещества“. Сериозни са предизвикателствата към общественото здравеопазване, които произтичат от пазарното присъствие, търсенето и употребата на все по-различни наркотични субстанции. Расте употребата на различни видове нови стимуланти и наркотици, което дава ново измерение на досегашните модели на злоупотреба с героин и кокаин. Многообразието от химически субстанции и липса на достатъчно информация за ефектите и щетите, оставяни след тях, налагат предприемане на по-ефективни мерки от всички сектори на обществото. Имаме предвид както повишаване на информираността за риска и последствията от злоупотребата с наркотици, така и за потребността от активна позиция по проблема, основана на повече данни от български социологични и епидемиологични проучвания. Необходими са наши социални норми и практики, чрез които постепенно да се извършва промяна в културната, социалната и икономическа среда т.е. средата, в

която младото поколение прави своя нездравословен избор и с неразумното си поведение променя не само начина си на живот, но пропилява възможностите си за успешна социална реализация, разрушава здравето си, боледува, страда и е в тежест на своите близки и обществото. Необходимо е разбиране за сериозността на проблема „зависимости“. Обществото ни трябва да инвестира в противодействия на конкретните български модели на употреба, да има контрол над рекламните послания, да се поставят бариери пред лесния достъп до стимуланти и наркотици. Традиционно лечението на зависимости у нас свързваме предимно със злоупотребата с алкохол и наркотици, за които има приети критерии според Международната класификация на болестите. Само малка част от нуждаещите се намират помощ в по-големите общински центрове: болнична среда, амбулаторна психиатрична помощ (индивидуално и групово) или в опиоидно субституиращи програми с метадон или други лекарствени продукти. Стоят и чакат решение много проблеми, свързани с промоцията на здраве, профилактиката и лечението на зависимите лица от алкохол, наркотици и други психо-активни вещества. Предлагаме на читателите съкратена версия на Европейския доклад за наркомании (2016), български коментар към него и статии на български специалисти, работещи по проблемите на наркоманиите у нас. Редколегиата на списанието изказва сърдечна благодарност на Момчил Василев – директор на Национален фокусния център за наркотици и наркомании и специалистите от неговия екип – А. Банчева, Ал. Панайотов, Й. Стойнева, Г. Шопов, както и на Цвета Райчева и Цв. Търпоманова, които се отзоваха на поканата за участие в този брой на списанието, посветен на актуалния социално-медицински проблем „зависимост към наркотици“.

Доц. Петър Цонов, главен редактор на сп. „Социална медицина“

АКТУАЛНИ ДАННИ, СВЪРЗАНИ С НАРКОТИЦИ В БЪЛГАРИЯ ЗА 2014 Г.

(от Публичната информационна система по наркотиците, поддържана от Националния фокусен център за наркотици и наркомании (НФЦ) и данни от други институции)

- ▶ Лица от 15 до 64 години с минимум една употреба на наркотик през живота си – 450 000-500 000 (оценка на НФЦ);
- ▶ Лица от 15 до 64 години с минимум една употреба на канабис през живота си – 380 000-430 000 (оценка на НФЦ);
- ▶ Лица от 15 до 64 години, проблемно употребяващи наркотични вещества – 23 000-43 000 (оценка на НФЦ);
- ▶ Регистрирани потърсили лечение лица през годината в лечебните центрове и програми в България – 2131 (Национална мониторингова система за търсене на лечение във връзка с употреба на наркотици);
- ▶ Брой клиенти в програмите за лечение с опиевидни агонисти и агонисти-антагонисти на лица, зависими към опиоиди в края на годината – 3404 (Национален център по наркомании (НЦН));
- ▶ Брой клиенти, преминали за година програми за психосоциална рехабилитация на лица, които са били зависими или са злоупотребявали с наркотични вещества – 472 (НЦН);
- ▶ Брой обхванати ученици в програми и кампании за превенция на употребата и злоупотребата с наркотични вещества – 221 898 (по данни на Министерство на образованието и науката (МОН));
- ▶ Брой обучени специалисти (психолози, учители) за работа в училищата – 655 (по данни на МОН);
- ▶ Брой приети допълнения и изменения в Наредби и Закона за контрола на наркотичните вещества и прекурсорите през годината – 8 (Национален съвет по наркотичните вещества (НСНВ));
- ▶ Брой профилаксирани от органите на МВР наркосборища и питейни и увеселителни заведения през годината – 4 346 (МВР);
- ▶ Брой проверени от органите на МВР училищни райони през годината – 3 385 (МВР);
- ▶ Разкрити за годината нови наркосборища и места за продажба на наркотици – 240 (МВР);
- ▶ Лица, задържани през годината за притежание/трафик на наркотици – 5 102 (Областни дирекции към МВР);
- ▶ Брой новообразувани през годината досъдебни производства за престъпления, свързани с наркотици – 5404 (Върховна касационна прокуратура);
- ▶ Брой решени през годината досъдебни производства за престъпления, свързани с наркотици – 5592 (Върховна касационна прокуратура);
- ▶ Осъдени лица за престъпления, свързани с наркотици (по чл. 242, ал.2-3 и чл. 354а-354в от НК) през годината – 1427 (Национален статистически институт).

